

Nr 1625

av herr Helén m. fl.

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 173 om vissa reformer inom polis- och åklagarväsendet.

Allmän utgångspunkt

Varje bedömning av hur en effektiv polisorganisation bör utformas måste med nödvändighet bli starkt beroende av vilka målsättningar man anser vara väsentliga för polisen att förverkliga. En diskussion om effektivitet i polisorganisationen kan således inte föras utifrån mer eller mindre renodlat förvaltningsekonomiska utgångspunkter.

Den centrala uppgiften för polisen är att förebygga brott samt upprätthålla säkerhet och ordning i alla delar av landet. Både för att kunna fullgöra väsentliga servicefunktioner och för att i praktiken kunna fungera brottsförebyggande är det nödvändigt att polis finns tillgänglig inom rimligt tidsavstånd i hela landet. Det är också angeläget, att polisen väl känner lokala förhållandena och därför upprätthåller goda kontakter med befolkningen. Den skall självfallet inte träda i aktion enbart då brott föröfvats.

Mot denna bakgrund ser vi med oro på polisverksamhetens organisatoriska utveckling under senare år. De allt större enheterna och en alltmer utvecklad arbetsspecialisering framstår från vissa synpunkter, t. ex. med tanke på den starka ökningen av brottsligheten i stort och särskilt den grova brottsligheten, som nödvändig. De förstörade enheterna får dock samtidigt vissa negativa konsekvenser i fråga om möjligheterna att uppfylla de allmänna målsättningar för polisverksamheten vi här har pekat på. Även om vissa positiva initiativ på senare tid tagits för att förbättra förhållandet mellan polis och allmänhet tenderar den nära kontakten med befolkningen att bli sämre. Stora områden i främst glesbygderna lämnas utan tillräcklig fortlöpande polisverksamhet. Framför allt hos de äldre leder ett försämrat skydd till en ökad känsla av otrygghet. Den förebyggande roll som bl. a. uppfylls genom att polis finns tillgänglig på rimligt avstånd kan få stå tillbaka till förmån för »brand-kårsutryckningar».

Förslaget

Det står i och för sig klart att den väsentliga förändringen i de avseenden vi här har pekat på uppkom som ett resultat av att antalet polisdistrikt i samband med polisväsendets förstatligande 1965 minskades

från 554 till 119. Nu anser vi det väsentligt att inte en ytterligare centralisering och uttunning av polisresurserna i framför allt glesbygdsområden kommer till stånd. Vi vill mot denna bakgrund motsätta oss den föreslagna minskningen av antalet polisdistrikt från 119 till ca 90.

Den nedskärning av antalet polisdistrikt som föreslås kan visserligen sägas vara begränsad. Men för det första borde det vara lättare att avstå från den om den är så relativt begränsad som nu är fallet. För det andra kan man inte bortse från risken att den aktuella nedskärningen bara blir ett led i en successivt tilltagande centralisering av polisväsendet och en alltmer försämrad service. Departementschefens försäkringar att det inte kommer att bli fråga om serviceförsämringar i någon del av de nu existerande polisdistrikten förefaller inte övertygande.

Det krav på effektivitet som polisutredningen redovisar, nämligen att distrikten ges en sådan organisation att de i princip alltid blir självförsörjande i fråga om personal, anses nödvändiggöra en minskning av antalet polisdistrikt till omkring 30. En sådan utveckling måste man enligt vår uppfattning bestämt motsätta sig. Det blir mot denna bakgrund nödvändigt att redan på detta stadium starkt hävda kravet på hänsyn till polisens mera övergripande målsättningar. Även om man i princip motsätter sig förslaget om minskning från 119 till ca 90 polisdistrikt kan det givetvis i några enstaka fall tänkas vara rimligt med en sammanslagning. Det bör vara Kungl. Maj:t obetaget att efter anmälan till riksdagen undantagsvis göra sådana sammanläggningar som ej återverkar på den regionala organisationen.

Genom att polisen ingår som en del i den totala samhällsservice medborgarna har rätt till är det vidare nödvändigt att ta hänsyn till de totala lokaliseringspolitiska strävandena också vid en prövning av polisens organisation. 1968 års lokaliseringsutredning beräknas under nästa år avge bl. a. förslag till s. k. prioriteringsorter inom stödområdet. Detta förslag och riksdagens ställningstagande till det bör avvaktas innan några mera vittgående förändringar i polisdistriktsindelningen företas.

Om antalet polisdistrikt minskas radikalt, leder detta sannolikt till en ytterligare centralisering till rikspolisstyrelsen. Utifrån de krav på närdemokrati och decentralisering vi i olika sammanhang hävdat, liksom utifrån de allmänna målsättningar vi berört i anledning till denna motion, är en sådan utveckling olycklig.

Skulle den av regeringen nu föreslagna minskningen av antalet polisdistrikt trots allt komma till stånd är det ytterst angeläget att departementschefens försäkringar om att polismän i kansliorter, som genom ny distriktsindelning får annan ställning, inte utan starka skäl skall förflyttas i praktiken uppfylls. Bl. a. genom decentraliserade grupper måste en god service och hög bevakningsnivå garanteras också i glesbygder.

Medborgarinflytande

Liksom polisutredningen anser vi det vara ytterst väsentligt att medborgarinflytandet inom polisorganisationen förstärks. Upprättande av lokala polisstyrelser synes vara en framkomlig väg i detta syfte. Till skillnad mot regeringen men i likhet med polisutredningen anser vi att en förtroendevald bör vara ordförande i polisstyrelsen. Polischefens inflytande torde garanteras genom att han ingår som ledamot i polisstyrelsen.

Vidare kan vi inte se varför antalet ledamöter i polisstyrelsen behöver vara fixerat till sju. I de fall en polisstyrelses verksamhetsområde omfattar flera kommunblock kan det för att uppnå en mera allsidig representation än som annars skulle vara möjligt framstå som lämpligt att något utöka antalet ledamöter. Denna möjlighet bör enligt vår uppfattning finnas.

De anställdas möjligheter till inflytande borde i detta sammanhang också beaktas, även om detta inflytande till stor del kan göra sig gällande via företagsnämnden. I avvaktan på pågående utredningar om fördjupad företagsdemokrati inom statsförvaltningen avstår vi emellertid nu från yrkanden i denna fråga.

Beträffande medborgarinflytandet över den regionala polisledningen är vi skeptiska till regeringens förslag. Närmast till hands ligger enligt vår mening att i analogi med ordningen för val till polisstyrelse låta landstingen utse medborgarrepresentanter i regionpolisstyrelsen. Vår uppfattning grundas här givetvis på vår allmänna syn på behovet av en utvecklad länsdemokrati. Regeringen avvisar en mera grundläggande reform av polisens regionala organisation under hänvisning till länsberedningens arbete. Departementschefen säger i detta sammanhang också uttryckligen: »Jag utgår från att länsberedningen vid fullgörande av sitt uppdrag tar med i bedömningen även polisutredningens förslag och remissyttranden däröver.» Mot denna bakgrund nöjer vi oss i detta sammanhang med att deklarera vår allmänna grundinställning i fråga om det centrala inflytande som bör tillkomma det folkvalda regionala organet.

Vi anser det då också ytterst väsentligt att ingen särskild polisorganisation vid sidan av länen, t. ex. i form av åtta polisregioner, upprättas under tiden som länsberedningens arbete med den framtida regionala förvaltningsstrukturen pågår. Denna synpunkt framhålls också av en klar majoritet av remissinstanserna. Regeringen begär riksdagens godkännande för »de allmänna riktlinjer som anges» i förslaget. Vi anser det tvärtom vara väsentligt, att riksdagen i sitt beslut klargör, att *ingen ändring av den regionala polisorganisationens indelning skall få företas utan att konkret förslag därom framlagts för riksdagens prövning*. Om förslaget till minskning av antalet polisdistrikt avslås får detta också fördelen att man utan några mera betydande olägenheter kan upprätthålla den nuvarande regionala organisationen tills en mera samlad över-

syn av den regionala förvaltningens organisation har gjorts.

Med hänvisning till vad i motionen anförts hemställes

att riksdagen vid behandlingen av propositionen 1971:173 om polis- och åklagarväsendets organisation måtte besluta

att avslå förslaget om en minskning av antalet polisdistrikt från 119 till ca 90;

att en förtroendevald skall väljas till ordförande i polisstyrelsen;

att antalet ledamöter i polisstyrelse skall kunna uppgå till mer än sju men högst elva om polisstyrelsens verksamhetsområde omfattar mer än två kommunblock; samt

att ingen ändring av den regionala polisorganisationens indelning företas utan att konkret förslag därom framläggs för riksdagens prövning.

Stockholm den 25 november 1971

GUNNAR HELÉN (fp)

INGEMAR MUNDEBO (fp)

DANIEL WIKLUND (fp)

SVEN WEDÉN (fp)

i Stockholm

SIGVARD LARSSON (fp)

THORVALD KÄLLSTAD (fp)

i Umeå

KARL ERIK ERIKSSON (fp)

OLLE WESTBERG (fp)

i Arvika

i Ljusdal

